

Häiriintynyt kiimakierto

Kiimakierossa saattaa esiintyä häiriöitä, jotka johtavat lisääntymiskyvyttömyyteen. Normaalisti koira on kiimassa noin seitsemän kuukauden välein, mutta tietyillä nartuilla kiimakierto saattaa olla jopa 18 kuukautta ilman, että penikoinnit ovat tuottaneet minkäänlaisia vaikeuksia. Neljää kuukautta pidetään kohdulle lyhimpänä mahdollisena aikana kuntoutua edellisen kiiman jäljiltä. Jos koiralla on juoksuaika alle neljän kuukauden välein, on todennäköistä, että kiiman aikana ei tapahdu munasolun irtoamista.

Kiima voi myös katketa, jolloin havaitaan vain tyypillinen esikiimavaihe, mutta narttu ei salli astumista. Tavallisesti koira tulee uudelleen kiimaan muutaman viikon kuluttua ja tiinehtyy siitä normaalisti. Joillakin nartuilla tavataan munasolun irtoamishäiriöitä, jolloin seuraava kiimaväli usein lyhenee parilla kuukaudella.

Hiljainen kiima on ongelma silloin, kun samalla omistajalla on sekä uroksia että narttuja. Tällöin nartun kiimakierto on muilta osin normaali, mutta minkäänlaisia ulkoisia merkkejä ei tavanomaisella tarkastelulla voi havaita: koiran ulkosynnyttimet eivät turpoa juuri lainkaan, eikä omistaja havaitse vuotoa. Silti urokset ovat yleensä tällaisesta nartusta kiinnostuneita ja astuminen johtaa pentujen syntymään.

Kun kiima on liian pitkä

Äärimmäisen pitkä, vielä jollakin tavalla normaaliksi katsottava kiima muodostuu 17 päivän esikiimasta ja 21 päivää pitkästä varsinaisesta kiimasta. Kaikenlainen yli kuusi viikkoa kestävä oireilu on epänormaalia. Mikäli urokset ovat pitkiä aikoja kiinnostuneita nartusta, on syytä ensimmäiseksi sulkea pois einätintulehduksen mahdollisuus.

Pitkään kiimaan on tavallisesti syynä toimiva munarakkula, joka erittää estrogeeniä ja aiheuttaa nymfomaniaa. Myös munasarjakasvaimet saattavat aiheuttaa omittaisia kiimaoireita.

Tarpeeksi aikaa ja taitava avustaja

Kiimahäiriöitä potevan koiran hoito hormonivalmisteilla on edelleenkin hyvin hankalaa. Ongelman muodostaa se, että lääkityksen laadua ja annostusta on vaikea arvioida, koska koirat ovat yksilöitä ja ohjeet on tehty "standardikoirilte". USAssa on kuitenkin otettu käyttöön joitakin hormonivalmisteita, joita on käytetty silloin, kun mikään muu ei ole auttanut. Kun kyseessä ovat munasarjakasvaimet, ainoa hoitokeino on tietenkin leikkaus. Yhden munasarjan poiston jälkeen koira tulee edelleenkin kiimaan ja voi tiinehtyä.

Käytännössä parasta "hoitoa" on hyvin usein se, että astutusta varten varataan riittävästi aikaa (tarvittaessa useampia päiviä) ja taitavat avustajat.

Normaalissa astutuksessa tarvitaan yksi henkilö pitämään kiinni narttua, jotta se ei purisi urosta. Toinen henkilö tarvitaan ohjaamaan urosta, jotta se ei väsy ja kylälästy.

Yleensäkiin astutusta ei pidä yrittää tuntitolkulla, vaan korkeintaan 1/2-1 tuntia kerrallaan pari kertaa päivässä. Niin kauan kuin narttu osoittaa kiiman merkkejä, ei ole liian myöhäistä, eikä syytä ryhtyä keinosiemennykseen. Kokenut uros saattaa olla tarkka "oikeasta ajasta", eikä astu narttua liian aikaisin. Nuoret ja innokkaat voivat tehdä sen, mutta nekin oppivat haistamaan oikeat merkit ja muuttavat usein tapojaan aikojen kuluessa.

Useampi astutus varmistaa tuloksen

Normaaliin astutukseen kuuluu myös se, että narttu saattaa huutaa

koko sen ajan, kun uros ja narttu ovat kiinni toisissaan. Tämä voi kestää jopa tunnin tai enemmänkin, joten astutuspaikaksi ei kannata valita kerrostalokaksiota kello 23 yöllä.

Normaaliksi on katsottava myös se, että uroksen peniksen limakalvoverisuonissa tapahtuu joskus ratkeamia, jonka seurauksena on ruttajalta näyttävä verenvuoto. Se ei ole vaarallista ja loppuu sangen nopeasti astutuksen jälkeen.

Useampaan kertaan suoritettu astutus muutamana päivänä ei myöskään johda eri-ikäisten pentujen syntymään, sillä kaikki hedelmöityneet munasolut kiinnittyvät kohdun seinämään yhtäaikaaisesti. Useampi astutus kuitenkin varmistaa sen, että narttu on varmasti astuttu myös oikeana päivänä.

Uroksen siittiöt säilyvät hengissä nartun sukuelimissä jopa neljästä seitsemään päivää. Munasolu tarvitsee irtoamisensa jälkeen kahdesta viiteen päivää aikaa, ennen kuin se on hedelmöitymiskypsä, ja se säilyy sellaisena yhdestä neljään päivää. Kun näitä aikoja ajattelee, on todellakin parempi astuttaa useampi kerta peräkkäisinä päivinä tai päivän välein, jolloin astutus varmemmin antaa tuloksen.

Riitta Aho

Riitta Aho on oululainen eläinlääketieteen tohtori ja Punapaulan-afgaaninvinttikoirien kasvattaja.